Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 6. Dnia 24. Marca 1881. VIII. rocznik.

Stowarzyszenie wzajemnéj pomocy rękodzielników i przemysłowców mieszczan lwowskich.

Z roczników naszych wiadomo, że najstarszém w kraju naszém stowarzyszeniem jest Stowarzyszenie wzaj. pomocy rękodzielników i przemysłowców mieszczan lwowskich, które właśnie w bieżącym roku skończyło dwudziestoletni okres istnienia swego.

Wielce zasłużony sekretarz tego stowarzyszenia p. Frańciszek Piątkowski — człowiek cichéj, skromnej, ale nader pożytecznéj działalności — skreślił dzieje 20-letniego istnienia téj instytucyi, z któréj to pracy uważaliśmy za stosowne niektóre ustępy podać do wiadomości naszych czytelników:

Upadek rzemiosł i handlu, którego skutki naszym rękodzielnikom co raz boleśniéj czuć się dawał, naprowadził w roku 1858. kilku rękodzielników mieszczan lwowskich, na myśl przeciwdziałania połączonemi siłami i założenia w tym celu Stowarzyszenia wzajemnéj pomocy rękodzielników mieszczan lwowskich, na wzór jedynego podówczas, we Lwowie istniejącego Stowarzyszenia wzajemnéj pomocy drukarzów, a to w celu chronienia podupadających rękodzielników od zupełnego upadku, szczególnie zaś uwolnienia ich z rąk lichwiarskich.

Pomimo gorących chęci i zabiegów inicyatorów nie byłoby może założenie Stowarzyszenia przyszło do skutku, gdyby przy sposobności zebrania się w tym celu na strzelnicy miejskiéj dnia 6. grudnia 1860 r. tamże obecny p. Feliks Piątkowski nie zaproponował zaprosić do współdziałania swego brata Frańciszka, ówczesnego przewodniczącego Stowarzyszenia wzajemnéj pomocy drukarzy lwowskich, a tenże z całą gotowością ułożył program założyć się mającego Stowarzyszenia wzajemnéj pomocy rękodzielników mieszczan, odpowiadającego ówczesnym zapatrywaniom, który to program znalazł swój wyraz w §. 1. pierwotnego statutu: prowadzących rzemiosło majstrów chrześcian, posiadających prawo obywatelstwa lwowskiego, tudzież pozostałe po nich wdowy i siéroty, jeżeli potrzebują pomocy, wspierać radą jakotéż i doczasową zapomogą podług możności funduszu Stowarzyszenia.

Inicjatorowie znaleźli się zatém w położeniu, iż mieli wszystkie prace przygotowawcze skończone; chodziło już tedy tylko o szybkie urzeczywistnienie projektu. W tym celu zaprosił do siebie p. Feliks Piątkowski na dzień 8. grudnia 1860. r. kilkunastu wpływowych mieszczan rękodzielników ze wszystkich gałęzi rękodzieł, którzy téż po dokładnem zbadaniu programu takowy w całéj osnowie przyjęli i zaraz w komitet się zawiązali.

Na następną niedzielę dnia 16. grudnia 1860. r. zaprosił przewodniczący komitetu p. Feliks Piątkowski do siebie w celu ostatecznego ukonstytuowania wszystkich przełożonych korporacyi rękodzielniczych, podówczas we Lwowie istniejących. Oczekiwania w zupełności się ziściły, albowiem nie tylko wszyscy obecni na przedłożony im program się zgodzili, ale przystąpiwszy zaraz jako członkowie, ustanowili w myśl programu Wydział kierujący, a z grona tegoż do zawiadywania sprawami Stowarzyszenia w celu rozpoczęcia czynności z początkiem roku 1861. wybrali trzech przełożonych, mianowicie panów: Feliksa Piątkowskiego, Jana Schmidta i Karola Blechschmidta, na sekretarza zaś Frańciszka Piątkowskiego, który dotychczas na tém stanowisku pozostaje, polecając mu wyrobienie statutu i przyspieszenie wprowadzenia w życie téj instytucyi.

Tak więc w przeciągu dziesięciu dni doprowadzono do zawiązania i ukonstytuowania się Stowarzyszenia, które też zwyczajem ojców naszych rozpoczęło działalność swoją solennem nabożeństwem w kościele OO. Bernardynów dnia 13. stycznia 1861. r.

Praca postępowała raźno, a dzięki jéj, Stowarzyszenie w samym zawiązku znalazło znakomite poparcie nie-

tylko u mieszczan rękodzielników, przystępujących do tegoż, ale też i u zamożniejszych obywateli miejskich i innych mieszkańców miasta, którzy w chęci popiérania ogólnego dobra, przyczyniali się jako członkowi honorowi znacznymi stosunkowo datkami do pomnożenia funduszów.

Dnia 8. marca 1861. r. zgromadzeniu, umyślnie w tym celu do sali na strzelnicy miejskiéj zwołanemu, któremu przewodniczył ówczesny burmistrz miejski W. Frańciszek Kröbel, przedłożono statut należycie opracowany, który też licznie zebrani członkowie jednomyślnie w całéj osnowie przyjęli, a Wysokie c. k. Namiestnictwo reskryptem z dnia 6. czerwca 1861. L. 36.152. zatwierdziło.

Rezultat piérwszego roku przeszedł wszelkie oczekiwania. Po koniec 1861. r. przystąpiło 289 członków rzeczywistych, od których wpłynęło 1386 zł. 55 ct., od członków zaś honorowych 244 zł. Nadto zaraz po zatwierdzeniu statutu przyczyniła się Rada miasta Lwowa jednorazowym datkiem w kwocie 500 zł., — ówczesny zaś dyrektor teatru] polskiego p. Juliusz Pfeiffer z własnéj inicyatywy przysłał połowę czystego dochodu z przedstawienia teatralnego w kwocie 183 zł. 37 ct., — wreszcie z balu, urządzonego staraniem Wydziału Stowarzyszenia, uzyskano dochodu w kwocie 429 zł. 28 ct., doliczywszy do tego prowizyą z ulokowanej gotówki i inne drobne przychody w ilości 102 zł. 18 ct. wynosił ogólny roczny przychód 2845 zł. 38 ct.

Tak pomyślny obrót rzeczy i wzrost majątkowy ożywił Wydział Stowarzyszenia; w następnym bowiem roku był już w możności, członkom zgłaszającym się udzielać nietylko bezprocentowych pożyczek, ale także zapomóg bezzwrotnych.

Założenie téj instytucyi spowodowane zostało potrzebą, którą powszechnie odczuwano; praktyka atoli dopiéro pouczyła, jak myśl piérwotną zastosować. To też dopiéro po trzechletniéj działalności Stowarzyszenia t. j. w roku 1864. przekonano się, że właściwa pomoc dla samodzielnych rękodzielników polega na zapewnieniu im potrzebnego kredytu; zaś potrzebującymi wsparcia w ścisłém znaczeniu tego słowa są tylko chorzy i starcy, pozbawieni środków do dalszego prowadzenia rzemiosła, niemniéj wdowy, obarczone dziećmi.

Gdy tedy sekretarz Stowarzyszenia, mając na względzie wzrastanie funduszu jako też i położenie wdów, po rękodzielnikach pozostających, które w ogóle po śmierci męża nie są zdolne do dalszego prowadzenia rękodzielnictwa, wreszcie, aby zapobiedz niestosownemu i ubliżającemu częstokroć godności osobistéj domaganiu się wdów o zapomogę, — na posiedzeniu Wydziału dnia 6. czerwca 1864 r. przedłożył dodatek do statutu, mający na celu założenia obok istniejącego funduszu *ogólnego*, jeszcze osobnego funduszu *familijnego* w celu *dożywotniego wspiérania wdów, pozostałych po członkach Stowarzyszenia, zaś w braku tychże, siérot do ukończenia 14. roku życia najmłodszéj z rodzeństwa, a to bez względu na ich majątek, zarobkowanie lub też pobiéranie wsparcia z innych funduszów zakładowych lub publicznych*, — myśl ta w zupełności przyjętą została, a następnie przedłożona Walnemu zgromadzeniu dnia 20. listopada 1864. r. jednomyślną uchwałą tegoż uzyskała moc obowiązującą z tym dodatkiem, iżby wpis członków do tego funduszu rozpoczęto już z początkiem roku 1865.

Warunki do zabezpieczenia rodziny członków podano jak najlżejsze. W celu uzyskania odpowiedniego funduszu ustanowiono, iż uprawnienie do korzystania z tego funduszu wymaga trzechletniego uczestnictwa w tym dziale i opłaty rocznéj, stosownie do wieku przystępującego podług 5 klas, mianowicie do 35. roku życia po 3 zł. rocznie, zaś po przeżyciu tego wieku za każde następne pięciolecie do 55. roku po 1 zł. więcéj. Uwzględniając wiek podeszły znacznéj części członków założycieli tego oddziału, zastrzeżono uwolnienie ich od trzechletniego uczestnictwa za złożeniem atoli ryczałtowéj kwoty 30 zł., przez co by w razie śmierci takiego członka rodzina jego nabywała prawa do pobiérania przypadającéj zapomogi.

Wprowadzenie nowego tego działu pomnożyło wprawdzie fundusze Stowarzyszenia, liczba członków atoli nie wzmogła się, jak to przypuszczano.

Z ubolewaniem nadmieniamy, że Stowarzyszenie to pomimo niezaprzeczonych korzyści, jakie nastręczało za pomocą udzielania bezprocentowych pożyczek, a w razie potrzeby także zapomóg bezzwrotnych, nie znalazło u wszystkich mieszczan należytego uznania i wielu z nich z przystąpieniem się ociągało, pomimo nizkiéj wkładki tygodniowéj, bo tylko 10 ct. wynoszącéj, chociaż przy zawiązaniu się Stowarzyszenia objawiano ogólnie życzenie wprowadzenie w życie téj instytucyi.

Niekorzystanie z nastręczającéj się sposobności do zabezpieczenia siebie i swéj rodziny małym datkiem rzucałoby smutne światło na stan moralny rękodzielników, gdybyśmy nie mieli przekonania, że ociąganie się od uczestnictwa nie pochodzi ze złéj woli, lecz tylko z powodu powszechnéj u nas biédy!

Gdy atoli w siódmym roku istnienia Stowarzyszenia, t. j. w roku 1867. liczba członków zmniejszać się poczęła, badano tegoż przyczyny i okazało się, że nie wszystkich członków wiązał interes ze Stowarzyszeniem, Wielu z nich dając swoje roczne wkładki 5 zł. 20 ct., li tylko z pobudek dobroczynności bez najmniejszej zresztą dla siebie korzyści, zniechęcało i usuwało się od dalszego uczestnictwa; inni zaś przestawali opłacać wkładki, gdy od nich zażądano zwrotu pożyczki, lub odmówiono zbyt często żądanéj zapomogi.

Okoliczności te spowodowały sekretarza Stowarzyszenia do przedłożenia Wydziałowi projektu do zmiany statutu, mającego na celu *rozszérzenie Stowarzyszenia przez*

dopuszczenie do uczestnictwa także i nieposiadających praw miejskiego obywatelstwa lwowskiego, lecz samoistnie wykonujących rękodzieło lub przemysł we Lwowie, tudzież zainteresowania wszystkich członków w ten sposób, aby ich wkładki nie przepadały, jak poprzednio, na cele Stowarzyszenia, lecz pozostawały ich własnością i przynosiły im korzyści.

Miano tu na myśli nietylko przysporzenie znacznéj liczby członków, ale także utworzenie nieznanego jeszcze podtenczas we Lwowie rodzaju Stowarzyszenia na wzór instytucyi przez zaszczytnie znanego Schulzego-Delitzsch po całych Niemczech propagowanych i zawiązywanych, obecnie z najlepszém powodzeniem i u nas po całym kraju rozwijających się towarzystw zaliczkowych, w połączeniu z wzajemną pomocą co do zabezpieczenia wdów i sierót.

Komitet wybrany przez Wydział do zbadania tego projektu, uznał praktyczność pomysłu tak pod względem rozwoju Stowarzyszenia, jako téż i materjalnych korzyści członków, i przedłożył go dnia 9. grudnia 1867. r. Wydziałowi z wnioskiem do przyjęcia; większość atoli, nie przychylna reformie, odroczyła załatwienie na późniéj.

Lecz sprawa ta zajęła bardzo żywo umysły członków i stała się przez następnych lat kilka przedmiotem ożywionych rozpraw w Wydziale i na Walnych zgromadzeniach. Podnoszono z jednéj strony obawy, iż Stowarzyszenie utraci piérwotny swój charakter „wzajemnéj pomocy“ t. j. udzielania członkom niezwrotnych zapomóg i bezprocentowych pożyczek, z drugiéj zaś strony wiązano do rozszérzenia wygórowane nadzieje, licząc na znaczne zasilenie Stowarzyszenia nowymi członkami. Wreszcie na Walnem zgromadzeniu dnia 6. lutego 1870. polecono Wydziałowi wyrobienie odpowiedniego statutu i przedłożenia go do ocenienia.

Komitet przez Wydział w tym celu wybrawy, zastanawiał się nad zasadniczemi punktami projektu do zmiany statutu. Pragnąc różnym wymogom zadość uczynić, nie miał innéj drogi przed sobą, jak radykalne przekształcenie piérwotnego statutu na podstawie przedłożonego projektu, godząc się na następujące zasadnicze punkta:

1. oprócz mieszczan lwowskich przyjmowani być mogą do Stowarzyszenia także rękodzielnicy i przemysłowcy, którzy przez trzy lata samoistnie rzomiosło lub przemysł we Lwowie wykonują;

2. wkładki członków od początku roku 1871. do funduszu ogólnego opłacać się mające pozostają własnością tychże, i stanowić będą u d z i a ł y w funduszu zaliczkowym; — cały zaś majątek Stowarzyszenia ogólnego, pozostały z końcem roku 1870, a wynoszący 9890 zł. 27 ct., uważanym będzie, jako kapitał żelazny funduszu rezerwowego, wszakże służyć będzie do zasilania funduszu zaliczkowego;

3. od zaliczek, udzielanych członkom, pobiérane będą mierne odsetki, które służyć mają na opędzenie niezbędnie potrzebnych wydatków na administracyą;

4. obok funduszu zaliczkowego i od trzech lat założonego funduszu familijnego ku wspiéraniu wdów i sierót, założonym będzie osobny fundusz inwalidów w celu udzielania stałéj dożywotnéj zapomogi takim członkom, którzy nie posiadają dostatecznych zasobów na utrzymanie swoje, a z powodu starości, lub niezdolności do pracy, albo z powodu kalectwa, nie z własnéj winy wynikłego, zarobkować nie są w stanie.

Na podstawie tych punktów opracował p. Franciszek Piątkowski wraz z Dr. Tadeuszem Skałkowskim statut i przedłożył Wydziałowi na posiedzeniu dnia 6. lutego 1871, który atoli słabą tylko większością przyjęty został.

W celu przyspieszenia i załatwienia sprawy żywo wszystkich obchodzącéj, zwołano zaraz na następną niedzielę, t. j. na 12. lutego 1871. Walne zgromadzenie, na którém przyszło do starcia. Przeciwnicy zmiany statutu bowiem przed odczytaniem projektu wnieśli protest przeciw wszelkiéj zmianie piérwotnego statutu, podpisany przez 90 członków. W motywach protestu wypowiadali przekonanie, iż w skutek przypuszczenia do uczestnictwa rękodzielników nie mieszczan zatraconym będzie piérwotny charakter Stowarzyszenia i że ta innowacja sama przez się rozkład wprowadzi.

Zwolennicy zmian statutu natomiast przedstawiali, że przez założenie funduszu familijnego ku zabezpieczeniu wdów i sierót i funduszu inwalidów odpadnie nietylko niestosowne, ale poniekąd ubliżające godności osobistéj udzielanie zapomóg; że bezprocentowe pożyczki, jakich się dotąd udzielało, są pokrzywdzeniem biédniejszych członków w obec równych wkładek rocznych po 5 zł. 20 ct. dla wszystkich. Na dowód przytaczano, że zamożni biorąc pożyczkę w kwocie 300 zł. t. j. najwyższą, jaką podówczas udzielano, lokują takową w kasie oszczędności, a licząc rocznie po 5% pobiérają 15 zł.; biédny zaś nie mogący mieć odpowiedniego ręczyciela, bierze pożyczkę tylko w ilości 50 zł., którą gdyby ulokował w kasie oszczędności, uzyskałby tylko 2 zł. 50 ct. Oprocentowanie pożyczek zatém postawi biédniejszego na równi z majętniejszym, gdy każdy opłacać będzie procenta wedle pobranéj zaliczki, a wkładka pozostanie jego własnością.

Po nader ożywionéj dyskusyi postawił pan Wacław Dąbrowski wniosek pośredniczący, aby zatrzymując dodotychczasowe postanowienia statutu, począwszy od roku 1871. wkładki przez członków opłacać się mające pozostały ich własnością, a na potrzeby administracyi Wydział oznaczał od zaliczek udzielanych mierne odsetki. W obec niemożliwości jednak pogodzenia zapatrywań i wymagań nie powzięto na tém zgromadzeniu żadnéj uchwały.

Ponieważ z powodu niezałatwienia kwestyi nastąpił rozstrój między członkami, przeto dla pogodzenia rozdrażnionych umysłów i wyjścia z przykrego położenia nie pozostawało Wydziałowi, jak zastanowić się ponownie nad przedłożonym projektem statutu. W tym celu wybrał Wydział na swém posiedzeniu dnia 17. lutego 1871. nową komisyą, w skład któréj powołał przedstawicieli obydwóch zapatrywań.

Wyrozumiałości komisyi, a szczególnie przewodniczącemu p. Wacławowi Dąbrowskiemu zawdzięczyć należy,

że z wyjątkiem ustępu co do przypuszczenia do Stowarzyszenia samodzielnych rękodzielników, nie mających praw obywatelstwa miejskiego, zgodzono się prawie na wszystkie inne punkta zasadnicze, przez poprzedni komitet podane. Ułożony według tychże obszerny zarys do statutu, przyjął Wydział na swém posiedzeniu dnia 20. marca 1871. jednomyślnie bez opozycyi, a Walne Zgromadzenie dnia 16. kwietnia 1871. w zupełności zatwierdziło, upoważniając zarazem Wydział na rok próby do załatwienia wszelkich czynności Stowarzyszenia podług tego zarysu,

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc Luty 1881.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Udziały		Fundusz rezerwowy		Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca		Wkładki oszczędności: Włożono w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Wyjęto w ciągu miesiąca		Wkładki oszczędności: Stan z końcem miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Zaciągnięte w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Spłacone w ciągu miesiąca		Pożyczki zaciągnięte: Stan z końcem miesiąca	
	z końcem miesiąca zł.	ct	z końcem miesiąca zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct
Bełzie	1630	40	117	60	2162	.	919	.	.	.	3081	.	3000	.	.	.	.	.	3000	.
Białej	7416	12	467	32	20851	30	3246	.	3127	24	20970	06	36965	32	9145	80	6094	25	40016	87
Birczy	5908	53	791	80	4560	60	396	87	259	63	4697	82	21950	.	1870	.	1040	.	22780	.
Bochni	4380	1	540	42	6551	75	1030	.	.	.	7581	75	5670	.	.	.	200	.	5470	.
Bołszowcach	475	.	94	.	25	.	.	.	.	.	25	.	1100	.	2000	.	.	.	3000	.
Dąbrowie	40899	67	11378	37	.	.	.	.	.	.	.	.	164044	27	9145	88	10118	40	163071	75
Delatynie	11326	56	923	97	6583	.	109	44	51	20	6641	24	8100	.	.	.	.	.	8100	.
Dobromilu	2235	46	197	27	3120	81	122	25	660	.	2583	06	2400	.	.	.	150	.	2250	.
Drohobyczu	16157	66	3141	21	40081	74	572	26	1182	79	39471	21	19193	28	1000	.	450	.	19743	28
Glinianach	25228	11	3534	57	70173	27	4133	31	1584	58	72722	.	6905	.	3315	.	1870	.	8350	.
Gorlice	55019	04	6784	31	123673	06	2464	34	6306	43	119830	97	35667	17	9434	59	3260	.	41841	76
Jaryczowie	339	80	72	.	147	51	35	.	.	.	182	51	1400	.	.	.	.	.	1400	.
Jordanowie	630	25	112	.	3593	45	362	.	.	.	3955	45	.	.	.	.	.	.	.	.
Kańczudze	876	90	70	.	100	.	.	.	.	.	100	.	2450	.	1000	.	550	.	2900	.
Kolbuszowie	2079	50	467	.	3947	20	250	.	30	.	4167	20	2000	.	.	.	.	.	2000	.
Komarnie	6983	77	1109	31	21308	25	2074	.	250	.	23132	25	4000	.	.	.	.	.	4000	.
Krakowcu	1319	90	158	.	849	46	166	.	1492	.	1000	54	1200	.	2000	.	.	.	3200	.
Krościenku	957	63	67	.	2256	25	616	.	.	.	2872	25	1000	.	.	.	.	.	1000	.
	1046	.	215	.	237	11	.	.	35	.	202	11	8317	.	.	.	395	.	7922	.
Lwów, Tow. zal.	120770	05	12597	43	383152	41	17855	51	21640	84	379367	08	.	.	.	.	.	.	.	.
„ urzęd. poczt.	17720	40	541	28	2591	15	727	18	600	22	2718	11	8300	.	1000	.	600	.	8700	.
Lwów wz. kred.	5273	16	327	99	4511	66	2242	90	1475	94	5308	62	13255	.	6575	.	5420	.	14410	.
Limanowej	22807	76	1315	11	18512	70	5408	49	6047	98	17873	21	29489	.	13233	.	10052	.	32670	.
Łańcucie	23957	48	10635	64	90649	69	7934	35	8948	85	89835	19	42642	40	.	.	1600	.	41042	40
Mariampolu	3126	20	314	26	1599	89	31	.	90	54	1540	35	4000	.	.	.	.	.	4000	.
Milówce	3128	.	431	61	10127	41	864	66	293	21	10698	86	3515	75	.	.	200	.	3315	75
Mościskach	11383	72	5109	69	26628	52	1487	72	738	25	27377	99	10200	.	.	.	.	.	10200	.
Nowym Sączu	26511	63	1313	82	92674	73	11986	60	5213	77	99447	56	6100	.	7600	.	4000	.	9700	.
Oświęcimie	5022	43	427	66	6801	69	32	.	138	66	6695	03	4500	.	.	.	100	.	4400	.
Pilźnie	1924	.	657	54	3124	87	374	16	.	.	3499	03	6000	.	.	.	.	.	6000	.
Podgórzu	2604	82	365	.	6324	.	642	15	97	44	6868	71	9500	.	.	.	200	.	9300	.
Przemyślu	39739	51	5439	59	148902	10	5822	68	13926	61	140798	17	19615	.	20354	.	19615	.	20354	.
Radziechowie	12503	30	3097	55	37995	69	4123	.	1576	94	40541	75	5600	.	.	.	3000	.	2600	.
Rozdole	7371	85	904	18	1626	78	103	.	96	18	1633	60	15834	.	.	.	25	.	15809	04
Rudkach	7050	9	936	51	17636	30	1386	78	330	.	18693	08	5600	.	.	.	.	.	5600	.
Sieniawie	2185	35	407	90	4684	71	809	39	11	.	5483	08	9800	.	.	.	60	.	9740	.
„ miejskie	1333	.	173	.	2982	45	581	08	400	.	3163	53	3500	.	1000	.	.	.	4500	.
Skałacie	1333	54	418	89	44	.	14	.	.	.	58	.	3000	.	.	.	.	.	3000	.
Skolem	412	50	78	.	.	.	.	.	.	.	.	.	500	.	.	.	.	.	500	.
Sokalu	12086	56	1105	.	26978	43	691	65	299	19	27370	89	23775	83	.	.	750	.	23023	83
Stryju	6705	9	448	77	12862	84	94	.	361	52	12595	32	4900	.	.	.	.	.	4900	.
Tarnowie	17857	11	5068	02	56032	94	1060	05	720		56372	99	7300	.	.	.	.	.	7300	.
Wykotach	3318	41	317	25	10589	06	199	87	2	39	10786	54	9350	.	.	.	.	.	9350	.
zbarażn	12025	21	2463	24	3430	68	250	.	4	36	3676	32	18610	51	1000	.	512	.	19098	51
Złoczowie	8239	69	1683	83	39008	03	1489	34	1090	88	39406	49	1500	.	.	.	.	.	1500	.

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Saldo odsetek		Reszta pozycyi stanu biernego		Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca		Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca		Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca		Koszta założ. ruchomości i adm.		Reszta pozycyi stanu czynnego		Gotówka	
	z końcem miesiąca zł.	ct.	z końcem miesiąca zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	z końcem miesiąca zł.	ct.	z końcem miesiąca zł.	ct.	z końcem miesiąca zł.	ct.
Bełzie	417	45	58	09	6743	01	89	29	615	.	7268	72	353	89	103	16	578	77
Białej	934	43	44	14	60961	78	6665	.	10772	23	65069	01	2785	61	703	14	1291	18
Birczy	1123	45	977	39	33968	35	5226	.	6175	.	34917	35	619	82	398	09	343	73
Bochni	660	58	213	19	14751	02	906	72	3455	.	17299	30	727	75	.	.	818	90
Bołszowcach	288	64	14	48	1377	.	29	50	1750	.	3097	50	229	90	200	38	469	34
Dąbrowie	4182	22	5136	22	201988	88	5121	04	5879	.	202746	84	430	29	17289	54	4201	56
Delatynie	4227	52	296	49	27045	46	1064	05	933	.	26914	41	2011	09	2244	47	345	82
Dobromilu	1424	11	116	46	8043	57	717	11	598	.	7924	46	381	98	422	77	77	15
Drohobyczu	1924	41	742	67	71631	93	11837	88	14618	.	74412	05	866	74	1836	36	216	47
Glinianach	6991	82	4150	28	113839	93	7732	36	11643	36	117750	93	937	87	405	87	1882	11
Gorlice	.	.	26935	50	188974	15	23388	76	24277	57	189862	96	6183	15	49452	02	4913	45
Jaryczowie	12	36	217	17	2054	74	43	13	50	.	2061	61	114	55	.	.	47	68
Jordanowie	377	57	.	.	2961	83	29	17	1280	.	4212	66	145	81	15	.	388	68
Kańczudze	290	49	33	98	2967	05	100	.	1100	.	3967	05	274	06	10	92	19	34
Kolbuszowie	832	66	271	69	8682	21	256	.	420	.	8846	21	332	89	343	73	295	22
Komarnie	6655	11	221	90	38655	67	2927	57	4210	60	39938	70	612	93	210	07	1340	64
Krakowcu	281	36	19	48	3018	.	475	25	2131	.	4673	75	199	44	365	15	740	94
Krościenku	286	82	8	97	4372	.	322	.	936	.	5226	.	305	75	38	68	238	05
	515	58	232	53	6294	.	2498	60	5700	.	9495	38	456	91	101	56	79	37
Lwów, Tow. zal.	5673	64	12543	02	491253	55	113410	99	99632	51	477475	07	6546	36	25331	50	21598	29
„ urzęd. poczt.	2284	92	2	.	29754	44	3060	20	4092	.	30786	24	631	30	310	31	.	.
Lwów wz. kred.	487	49	.	.	21601	69	6711	01	8915	34	23806	02	1081	45	875	92	34	87
Limanowej	994	26	1368	50	73007	13	1884	81	3253	38	74375	70	461	42	70	67	2121	05
Łańcucie	3058	85	11053	45	173135	80	6419	21	2473	.	169189	59	359	42	7191	09	2568	55
Mariampolu	95	80	857	18	9153	80	751	.	585	.	8987	80	71	91	712	83	161	25
Milówce	389	77	.	78	17112	18	981	.	1069	.	17200	18	121	79	15	74	627	06
Mościskach	.	.	2316	95	53792	74	4678	26	5405	.	54519	48	429	.	1043	04	396	83
Nowym Sączu	3093	22	3573	56	120003	.	24114	.	30920	.	126814	.	1364	60	10256	52	5204	67
Oświęcimie	625	51	939	.	16767	.	3134	.	2995	.	16628	.	151	35	661	28	668	99
Pilźnie	663	03	21	06	11498		4550	.	5057	.	12005	.	474	12	.	.	285	06
Podgórzu	985	38	63	46	18207	90	1879	91	2798	.	19125	99	721	58	30	38	309	42
Przemyślu	5614	75	3442	29	216008	45	86699	83	84642	60	213951	22	541	75	713	79	181	55
Radziechowie	567	55	1977	36	57260	12	3280	02	4338	67	58318	77	394	41	43	99	2530	34
Rozdole	315	09	1163	33	26414	29	2491	.	2486	.	26409	29	340	54	73	84	273	42
Rudkach	2507	92	.	.	30389	36	3322	87	4757	.	31823	49	372	72	2146	70	444	69
Sieniawie	2383	33	460	02	16839	53	1689	91	1150	.	16299	62	1917	62	704	79	1737	65
„ miejskie	589	78	26	20	7853	.	700	87	1720	.	8872	63	209	78	140	58	562	52
Skałacie	215	42	399	48	4374	89	154	93	320	.	4539	96	590	30	94	81	200	26
Skolem	140	98	35	81	1145	76	20	46	.	.	1125	30	238	15	46	14	30	50
Sokalu	.	.	3056	37	63625	54	788	08	1410	.	64247	46	204	17	1986	.	205	02
Stryju	810	43	86	63	22446	96	2445	80	4512	.	24513	16	350	28	326	16	356	64
Tarnowie	.	.	1107	39	79348	84	5893	50	8677	.	82132	34	1159	71	4028	52	1078	94
Wykotach	118	66	235	80	23109	81	225	84	178	.	23061	97	514	70	351	11	183	54
zbarażn	1166	71	884	12	33399	20	946	86	1665	.	34117	34	468	02	3864	03	864	72
Złoczowie	3884	98	507	99	51483	87	3951	32	6021	.	53555	42	911	21	554	.	202	35

wychodząc z zasady, że praktycznie na doświadczeniach oparte postanowienia statutu, są podstawą skutecznéj działalności każdego towarzystwa.

W ten sposób zawiła i drażliwa kwestya statutu została po części usuniętą z porządku dziennego i na tém kończy się dziesięcioletni okres działalności Stowarzyszenia na podstawie piérwotnego statutu, mającego na celu udzielania członkom niezwrotnych zapomóg i bezprocentowych pożyczek.

Zestawienia cyfrowego rozwoju stowarzyszenia w tém dziesięcioleciu — dla braku miejsca nie podajemy, jest ono jednak wymownym dowodem, że w danych warunkach Stowarzyszenie spełniło należycie swe zadanie. — Z ogólnego wpływu bowiem w kwocie 15.828 zł. 62 ct. rozdało w 144 wypadkach zapomogi w kwocie 3.797 zł. 80 ct. i udzieliło lub prolongowało członkom 138.082 zł. bezprocentowych pożyczek, które w krytycznych chwilach udzielane, największą stanowiły pomoc.

(Dok. nastąpi).

Koło kredytowe stowarzyszeń
przy Banku zaliczkowym w Stanisławowie.

(U...) W myśl uchwały VI. Walnego zgromadzenia Związku stowarzyszeń z dnia 1. listopada 1880. postanowił stanisławowski Bank zaliczkowy utworzyć koło kredytowe dla stowarzyszeń okręgu stanisławowskiéj filii Banku austro-węgierskiego. Bank stanisławowski, który należy do piérwszorzędnych instytucyi w kraju, położył już nie małe zasługi około rozwoju stowarzyszeń, z radością więc witamy zamieszczony w Nr 5. Związku projekt, tém bardziéj, że analogiczny, jakkolwiek na odmiennych nieco podstawach oparty wniosek Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, nie uzyskał zatwierdzenia VI. Walnego zgromadzenia Związku.

Koło kredytowe w Stanisławowie uważać będziemy za busolę dla takichże kół, w przyszłości tworzyć się mających; organizacya jego powinna więc być pod każdym względem wzorową, a to tém bardziéj, że wszystkie spółki w kraju będą musiały we własnym interesie baczniejszą nań zwrócić uwagę. Stąd téż uważamy za obowiązek poświęcić mu kilka uwag, aby z jednéj strony przyczynić się do usunięcia niektórych, zdaniem naszém, nawet rażących wadliwości projektu, a z drugiéj obudzić żywsze zajęcie w kierunku dalszego tworzenia kół kredytowych. Projekt wzmiankowany przedstawia się niepraktycznym już w punkcie *b.)*, ograniczającym kredyt członków tylko do reeskontu weksli. Doświadczeniem bowiem udowodnioną jest rzeczą, że spółki niektóre potrzebują niezbędnie kredytu w rachunku bieżącym, a potrzebują go w bardzo wielu wypadkach, np. mając stosunki z większemi instytucyami finansowemi, a to z Bankiem austro-węgierskiem, kasami oszczędności i t. p.; jeżeli więc w terminie płatności wekslu znajdzie się stowarzyszenie w chwilowym braku gotówki, to przesyła często telegraficzny przekaz wykupna wekslu zapadłego. Zdarza się także, że stowarzyszenie prowincyonalne potrzebuje z innych powodów niespodzianie znaczniejszéj gotówki, uzyskuje więc takową bezzwłocznie tą samą drogą. Inny wypadek. Chwilowy popłoch pomiędzy właścicielami książeczek i wierzycielami spółki, zmusza takową szukania jak najspieszniéj pieniędzy. Przypuśćmy więc, że weksle do koła posłane, z jakichkolwiek, choćby tylko formalnych względów, odrzucone zostaną. Jakie stąd następstwa.... łatwo odgadnąć. Nadto kredyt w rachunku bieżącym jest znacznie tańszym, bo chroni od wydatków na stemple, zmniejsza wydatki na portorya itd.

Dziwnem jest daléj żądanie $^1/_8\%$ na koszta przesyłek. Toż konsekwentniéj byłoby ustanowić stopę procentową $6^1/_4$. Owe $^1/_4\%$ stanowią przy wekslach 3-miesięcznych 1% rocznie, a tak znacznémi nie są przecież koszta przesyłek! Że zresztą $^1/_4\%$ na wydatki takie jest za wiele, dowodem Towarzystwo zaliczkowe lwowskie, które za domicyle, azatém czynność dość znaczną, nie przynoszącą zresztą żadnych innych korzyści zadowalnia się $^1/_8\%$. Stowarzyszenie każde ponosi nadto ze swéj strony nie mniejsze z tego powodu wydatki, liczmy więc konsekwentnie takiż sam procent, to pożyczki 8% okazałyby się za kosztowne. Jeżeli już koniecznie chodzi o zwrot tych kosztów, to należałoby je raczéj pokrywać z t. z. „wkładek gwarancyjnych“ (pkt. d.). Te ostatnie uważamy jako „gwarancyą“ za niskie, a jako kaucyą na drobne wydatki, za wysokie (5% kredytu). — Jeżeli bowiem spółka zasługuje na kredyt, to gwarancya jest zbyteczną, a jeżeli nie — niedostateczną. Kaucya tego rodzaju, wymagana przez instytucye domicylujące obce weksle da się usprawiedliwić w ten sposób, że domicylant narażonym bywa, na wypadek niezapłacenia wekslu na wydatki, w interesie zupełnie dla siebie obcym. Zezwolenie lokowania funduszu rezerwowego jako wkładkę gwarancyjną jest nie tylko zbyteczne, ale nawet szkodliwe, gdyż na wypadek niedotrzymania terminu płatności — rozporządzałoby koło kredytowe Banku, funduszem rezerwowym odnośnego stowarzyszenia, wkraczając tém samém w atrybucye Walnego zgromadzenia tego stowarzyszenia, a nawet miałoby koło większe prawa, gdyż nawet Walne zgromadzenie nie może tak ex propria deligentia rozporządzać funduszem rezerwowym, lecz tylko na wypadek strat i na wniosek Dyrekcyi, Rady zawiadowczéj lub komisyi rewizyjnéj.

Warunek *e.)* projektu musimy nazwać w wysokim stopniu niefortunnym, przeciwnym statutom i postanowieniom ustawy, — a musimy go nazwać takim, tém bardziéj, że nawet Bank austro-węgierski, który mocą swéj organizacyi i statutów, jest mistrzem w stwarzaniu trudności klientom swoim, którego ścisłość w przestrzeganiu formalności jest nadzwyczaj subtelną — takich wymagań nie

stawia, aniby stawiać mógł. Warunek *e.)* jest niewykonalnym, gdyż ogranicza statutami zastrzeżoną swobodę Walnego zgromadzenia w oznaczaniu wysokości taksy wstępnéj, zmusza do lokowania funduszu rezerwowego w sposób taki, w jakiby nie każde stowarzyszenie lokować chciało. Dalszy warunek ustępu *e.)*, żądający od członków stowarzyszenia, wpłacania ryczałtem deklarowanego udziału, jest tylko dalszym ciągiem nadto śmiałego wkraczania w sprawy wewnętrzne spółek. A zapatrywania nasze nie są odosobnione, czego dowodem uchwały ogólnego zjazdu stowarzyszeń austryackich z 20. października 1879. (Nr. 39. Związku z 1879. pkt. 12.) Dalszych wymagań jak np. kwartalnego lub półrocznego pobierania z góry procentów od członków, i ściągania w drodze sądowéj zwyż trzechmiesięcznych zaległości, już wcale zrozumieć nie możemy, bo co do procentów sądzimy, że dla wierzycieli jest rzeczą obojętną, w jaki sposób dłużnik od klientów swoich procenta pobiéra, a przez ścisłe przestrzeganie drugiego warunku wyrobiłyby sobie stowarzyszenia taką opinią surowości, jakiéj żadnemu zakładowi nie życzymy!

Nikt zresztą nie zaprzeczy, że mając stosunki np. z wieśniakiem w Galicyi, taką surowością nie pomoże się jego potrzebom ekonomicznym i kredytowym. Zapytujemy więc szan. inicyatorów projektu, jaki wpływ na zdolność kredytową stowarzyszenia mogą mieć wszystkie wymagania pod *e.)*? Toż ocenić ją można zdaniem naszém dostatecznie z mniéj lub więcéj wzorowego prowadzenia rachunków, z jawności w prowadzeniu ksiąg i administracyi, ze stosunku kapitałów własnych do obych, z wysokości odsetek zaległych, procentów pobiéranych i płaconych itd.

W téj mierze uważamy za zupełnie słuszne wymagania punktu *f.)* począwszy od słów „oraz ma być dołączony“.... do „tychże pożyczek“. Przeciw początkowemu zaś brzmieniu ustępu *f.)* zwracamy się stanowczo, jako zbyt formalistycznemu, utrudniającemu szybkie załatwianie spraw, uważamy bowiem jednorazowe zezwolenie Rady do zaciągania pożyczek, w pewnych z góry oznaczonych granicach, za zupełnie wystarczające, powołując się przytém na §. 8. statutu Banku stanisławowskiego i jasne brzmienie §§. 18. i 19. ustawy z 9. kwietnia 1873 Nr. 70. D. p. p.

Wszystkie wyż wymienione wymagania Banku zaliczkowego nacechowane są co najmniéj z b y t n i ą o s t r o ż n o ś c i ą. Spotykaliśmy się nawet z krytyką o wiele ostrzejszą, zarzucającą Bankowi stanisławowskiemu chęć uczynienia stowarzyszeń, któreby się jego stały klientami, tylko surowo nadzorowanémi filiami!...

Przyznajemy, że stosunki kredytowe w kraju naszym są tego rodzaju, iż niektóre zbyt ścisłe warunki, stawiane dłużnikom, za usprawiedliwione uważać należy, z drugiéj strony jednak przeświadczeni jesteśmy, że Bank stanisławowski, układając projekt koła kredytowego miał na oku nie tylko interes własny, ale i innych stowarzyszeń, Toż spodziéwamy się, że szan. inicyatorowie znajdą uwagi nasze dostatecznie usprawiedliwionémi ze względu na interes m ł o d s z y c h s t o w a r z y s z e ń i powody, na wstępie wyłuszczone. Zamykamy je więc nadzieją, że znajdą one w Wydziale Związku i u inicyatorów dostateczne uwzględnienie.

Ruch stowarzyszeń.

Towarzystwo zaliczkowe w Radziechowie. Mieliśmy sposobność dość szczegółowo p r z e p a t r z y ć książki Towarzystwa w Radziechowie. Stowarzyszenie, już cztéry lata istniejące, rozwija się wcale pomyślnie, dzięki szczéremu poparciu okolicznego obywatelstwa, a zwłaszcza marszałka pow. hr. St. B a d e n i e g o i posła Tad. W a s i l e w s k i e g o.

Z końcem r. 1880. liczyło 992 członków, po dzień 17. b. m. przybyło nowych 44. Członkowie wpłacili na udziały po koniec r. 1880. kwotę 12.203 zł. 80 ct., który to stan wzrósł w ciągu dalszych półtrzecia miesiąca do 12.586 zł. 45 ct. Rezerwa wynosi obecnie 3.111 zł. 55 ct. Udziały deklarowane są w różnych wysokościach w granicach od 10 do 500 zł., najniższa kwota prawie przez wszystkich członków już osiągniętą została, a przecięcie na jednego członka wynosi 12 zł. 30 ct. Wkładki oszczędności, które w bilansie wstawione są ze sumą 34.798 zł. 11 ct. (obecnie wynoszą już 40.567 zł. 48 ct.), pochodzą dziwnym zbiegiem okoliczności prawie wyłącznie od osób, po za stowarzyszeniem stojących, gdyż członkowie mieli do bilansu jedynie na 11. książeczkach kwotę 1933 zł. 06 ct., reszta zaś 216 książeczek i kwota 32.865 zł. 5 ct., pochodziła od nieczłonków Towarzystwa, w czém mieściło się 98 książeczek na sumę 4780 zł. 27 ct., na które Wydział powiatowy ulokował różne fundusze gminne. W r. b. wydano 16 nowych książeczek. W ogóle stowarzyszenie cieszy się wielkiém zaufaniem na zewnątrz, wkładki wpływają z odległych, a nawet i takich okolic, gdzie się znajdują już towarzystwa zaliczkowe. Zdaje się, że zawdzięcza to stowarzyszenie nie tylko wzorowéj gospodarce, ale i składow osób, zamożnych i znanych w okolicy, którzy stoją na czele stowarzyszenia. Jest więc nadzieja, że przy utrzymaniu z g o d y wewnątrz towarzystwa, przy energiczném w y p e ł n i a n i u o b o w i ą z k ó w ze strony organów towarzystwa (t. j. nie tylko Dyrekcyi, a l e i komisyi kontrolującéj i Rady nadzorczéj), przy ścisłém przestrzeganiu r e g u l a m i n e m naszym objętych zwyczaji i środków ostrożności w prowadzeniu i n a d z o r o w a n i u interesu, przy traktowaniu instytucyi jako p u b l i c z n é j, a nie tylko przyjacielskiéj — stowarzyszenie to wkrótce stanie w rzędzie największych w kraju. Dzięki zaufaniu, jakie obudza, uzbiérało z lokacyi własnych, dostateczne już fundusze na uwolnienie się zupełne z pod zawisłości od kredytu zewnętrznego. Obecnie winno jest jedynie tylko gal. kasie oszczędności 1800 zł., a nie potrzebuje wkładkującym więcéj niż 5% rocznie od lokacyi opłacać. Trudno nam było ze samego przejrzenia

książek ocenić wartość pozycyi bilansowéj: „pożyczki“. Jakkolwiek jednak obrót jest nieco wolny i spłaty dość nieregularne, jednakowoż przez wzgląd na jakość dłużników (są to przeważnie włościanie), zdaje się, że okoliczności te nie zdają się wskazywać na niepewność téj pozycyi aktywów. Od istnienia towarzystwa wydano (nie licząc prolongat), 1772 pożyczek, z czego pozostało niespłaconych do bilansu 828, obecnie 946 pożyczek ze sumą 58.199 zł. 62 ct. Zaległości, jak świadczą odsetki zwłoki w bilansie, nie są zbyt małe, wszakże ilość zaskarżonych pozycyi (36) i dalsze na te pozycye spłaty usuwają tu wszelkie, zdaje nam się, obawy. Charakterystyczném jest, że do stowarzyszenia należy bardzo wielu żydów. Na 828 pozycyi było z końcem r. z. do 250 pożyczek u żydów ze sumą przeszło 20.000 zł., t. j. $^2/_5$ całego stanu pożyczek. Żydzi biorą przeważnie na spłatę ratami co 2 tygodnie (w dnie jarmarczne) i uiszczają się ze wszystkich dłużników Towarzystwa stosunkowo najlepiéj. Towarzystwo więc na tém dobrze wychodzi, a uchronił się przez to Radziechów przed oddzielném żydowskiém „Sparr- & Credit Verein“, który tam, zdaje się już nie powstanie. Koszta administracyi zabiérają wprawdzie więcéj niż $^1/_3$ część dochodu brutto i blisko $4^1/_2$% od udzielonych w roku pożyczek, jednakże im mniejszą jest instytucya, tém więcéj rażącym jest ten stosunek. Lecz przyznane płatnym funkcyonaryuszom wynagrodzenia, nie są przesadzone, a nawet uczynilibyśmy zarzut, że sprawa tantiem i wynagrodzenia komisyi kontrolującéj, nie jest w duchu poleconego przez Związek regulaminu unormowaną.

Co do prowadzenia książek i kasy, znaleźliśmy, że zachodzi jedynie potrzeba podziału pracy i nie powierzania wszystkiego w jedne, choćby tak czyste, choćby tak pewne, jak w Radziechowie, ręce, i choćby tylko, aby nie dawać drugim przykładu, który nie wszędzie na dobre wyjść może...

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych za r. 1880.

Radziechów. Towarzystwo zaliczkowe. Stow. zarej. z nieogr, por. Rach. strat i zysków. Straty: Z rachunku kosztów założenia 20 00, z rachunku administracyi 1.881·37, do rachunku bilansu: Saldo na r. 1881 1.907·16; razem 3·808·53. Zyski: Z rachunku odsetek 3.176·43, z rachunku zysku r. 1879. 632.10; razem 3.808·53. Bilans. Stan bierny: Z rachunku udziałów 12.202·80, z rach. wkładek oszcz. 34.798·11, z rach. wierzycieli weksl. 8.600, z rach. odsetek naprz. pobr. 590·39, z rach. fund. rezerw. 3.067·55, z rach. administracyi 19·06, z rach. zysku r. 1879. 70·20, z rach. strat i zysków 1.907·16; razem 61.256·27. Stan czynny: Z rachunku pożyczek 58.403 54, z rach. odsetek naprzód pobranych 39 54, z rach. odsetek zaległych 886·18, z rach. założenia i ruchomości 156·00, z rach. zaliczek proces. 39·75, z rach. administracyi 8·00, z rach. lokacyi 899 85, z rach. kasy 823·41; razem 61.256 27. Ogólny obrót kasowy 197.045·16. Liczba członków 992.

OGŁOSZENIA.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski. Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.